

Pirma diena

2020-UJŲ KOVO 31-OJI

GALIT VADINTI MANE IA. AŠ – DAUGIABUČIO RIVINGTONO GATVĖJE Niujorko Žemutiniame Ist Saide prižiūrėtoja. Namas šešiaaukštis, be lifto, su absurdišku pavadinimu „Fernsbio herbas“, griuvena, kurią jau seniai reikėjo sulyginti su žeme. Jis tikrai nežengia koja kojon su didingu šio rajono gražinimu ir pritaikymu daug uždirbantiems profesionalams. Kiek žinau, čia niekada negyveno jokios įžymybės: jokie žudikai maniakai, jokie piktybiniai grafitininkai, jokie žymūs poetai girtuokliai, jokios radikalios feministės ir jokie Brodvėjaus arijas reklamuodavę dainininkai, važinėję dirbti į Tinpan alėją*. Gal ir nutiko viena kita žmogžudystė – namas tikrai į tokį panašus, bet nieko, kas būtų patekę į *The New York Times*. Gyventojų beveik nepažįstu. Aš čia naujokė – gavau šitą darbą prieš kelias savaites, maždaug tuo pat metu, kai miestą uždarė dėl kovidu. Butą gavau

---

* *Tin Pan Alley* buvo Niujorko kvartalas, kur XIX amžiaus pabaigoje – XX amžiaus pradžioje buvo įsikūrusios muzikos įrašų bendrovės ir kompozitoriai.

kartu su darbu. Iš numerio, 1A, atrodė, kad jis bus pirmame aukšte. Bet atvykusi čia, – ir jau buvo per vėlu trauktis, – pamaciau, kad jis rūsyje ir tamsus kaip Hado šluotų spinta, be to, jame neveikia mobilusis. Šiame name rūsys yra pirmas aukštas, antras aukštas yra tikrasis pirmas aukštas ir taip toliau iki pat šešto. Apgavystė.

Atlyginimas „Fernsbio herbe“ apgailėtinas, bet man baisiai reikėjo darbo ir taip neatsidūriau gatvėje. Mano tėvas paauglystėje atvyko iš Rumunijos, vedė ir dirbo sunkiai kaip arklys vieno namo Kvinse prižiūrėtoju. O tada gimiau aš. Kai man buvo aštuoneri, mama išėjo iš namų. Sekiojau tėčiui iš paskos jam taisant varvančius čiaupus, keičiant lemputes ir dalijantis išmintimi. Buvau mielas vaikas ir jis imdavo mane drauge, kad gautų daugiau arbatpinigių. (O aš vis dar miela, jei ką.) Buvo iš tų prižiūrėtojų, kuriems žmonės atveria širdį, kol jis atkemsą šūdais užsikimšusius tualetus ar stato tarakonams spąstus, butų gyventojai mielai pasipasakodavo savo bėdas. Jis juos užjausdavo, palaimindavo ir nuramindavo. Visada žinodavo kokį seną paguodžiantį rumunišką posakį ar nuotrupą Karpatų išminties ir dėl to, dar pridėjęs jo rumunišką akcentą, visada atrodė pratingesnis, nei buvo iš tikrųjų. Gyventojai jį dievino. Bent jau kai kurie. Aš jį irgi be galo mylėjau, nes jis nieko nevaicino; buvo toks iš tikrųjų – šiltas, išmintingas, mylintis tėtis, kuris tik apsimesdavo griežtas – vienintelis jo trūkumas buvo tas, jog jis buvo pernelyg susijęs su Senuoju Pasauliu, kad suprastų, kaip smarkiai drožiama jo subinė kiekvieną mielą Gyvenimo Amerikoje dieną. Pakanka pridurti tik tiek, kad aš nepaveldėjau to jo gero, atlaidaus būdo.

Tėtis troško man kitokio gyvenimo, toli gražu nesusijusio su kitų žmonių šūdo tvarkymu. Taupė it pamišęs, kad galėčiau

mokytis universitete; gavau Niujorko valstijos universiteto krepšinio stipendiją, planavau būti sporto komentatore. Dėl to kilo ginčų – mat nuo to laiko, kai penktoje klasėje laimėjau „Lego jaunių lygos“ robotikos prizą, tėtis svajojo, kad tapčiau inžiniere. Su universitetu susiklostė prastai. Mane išmetė iš jo krepšinio komandos, kai mano žolės testas buvo teigiamas. O tada išvis iškritau, palikusi tėtį su trisdešimties tūkstančių dolerių skola. Iš pradžių ji nebuvo trisdešimt tūkstančių; viskas prasidėjo nuo nedidelės paskolos kiek prisidurti prie stipendijos, bet palūkanos augo kaip vėžys. Išvykusi iš universiteto kuriam laikui persikrausčiau į Vermontą ir gyvenau išlaikoma mylimosios, bet tada nutiko viena negerovė ir teko persikraustyti atgal pas tėtį, dirbau padavėja „Red Lobster“ restorane „Queens Place“ prekybos centre Kvinse. Kai tėčio sveikata ėmė silpti dėl Alzheimerio, kiek galėdama stengiausi nudurbti darbus už jį, taisydavau viską rytais prieš išeidama į darbą. Bet galiausiai vienas bjaurus gyventojas pranešė apie mus namo savininkui, ir tėtis buvo priverstas išeiti į pensiją. (Dėkodama už tai, pasinaudojau pastato visrakčiu ir nuleidau į unitazą maišą savo lego kaladėlių.) Teko tėtį apgyvendinti globos namuose. Pinigų neturėjome, todėl jis pateko į demencija sergančių globos centrą Niu Rošelyje. Į „Žaliąją rezidenciją“. Nieko sau pavadinimas. Žalioji. Vienintelis dalykas, kas ten žaliuoja, yra sienos, tokios vėmalų ir pūlių žalumos, na, juk puikiai žinot tą spalvą. *Geros gyvenmenos namai. Norėsit likti visam gyvenimui.* Tą dieną, kai jį ten atvežiau, jis metė į mane lėkštę makaronų su sviestu ir sūriu. Iki pat karantino laikiau jį, kada tik galėjau, o galėjau nedažnai dėl astmos ir besitęsiančios sūdaštrofos, kuri dar vadinasi „Mano gyvenimas“.

Ėmė plaukti sąskaitos, susijusios su tėčio priežiūra ir gydymu, nors maniau, kad jas turi apmokėti nacionalinis sveikatos

draudimas. Bet ne, pasirodo, ne. Pasensit, susirgsit ir pamatysit. Būtumėt išvydę tą penkių centimetrų storio krūvą, kurią sudeginau šiukšlių dėžėje ir paleidau kaukti dūmų detektorius. Tai įvyko sausi. Buvo nusamdytas naujas pastato prižiūrėtojas – manęs nenorėjo, nes esu moteris, nors tame pastate gaudžiausi geriau už bet ką kitą – ir man buvo duotas mėnuo išsikraustyti. Iš „Red Lobster“ mane atleido, nes per daug dienų nedirbau, prižiūrėdama tėtį. Stresas, kad esu bedarbė ir gresia tapti bena-me, sukėlė dar vieną astmos priepuolį, buvau skubiai išvežta į Presbiterijonų ligoninės skubiosios pagalbos skyrių ir prijungta prie daugybės vamzdelių. Kai mane išrašė, visi daiktai jau buvo išgabenti iš buto – viskas, taip pat ir tėčio daiktai. Bet vis dar turėjau savo telefoną ir elektroniniu paštu gavau šito „Fernsbio“ darbo pasiūlymą su neva butu, apstatytu baldais, todėl iškart jo griebiausi.

Viskas nutiko be galo greitai. Vieną dieną koronavirusas buvo kažkas, kas vyko Ubalažinokurhane, o tada tik šmaukšt, pas mus, Jungtinėse AV, jau visuotinė pandemija. Planavau aplankyti tėtį iškart, kai išsikraustysiu į naują butą, bet kol kas tik beveik kasdien bendraujam vaizdo skambučiais su juo iš Šliaukžalės rezidencijos su slaugės pagalba. O tada ūmai buvo iškviesta nacionalinė gvardija apsupti Niu Rošelį, ir tėtis atsidūrė įvykių centre, atskirtas nuo likusio pasaulio. Dar blogiau tai, kad staiga niekaip nebegalėjau ten prisiskambinti – nei į registratūrą, nei į slaugės mobilųjį, nei pačiam tėčiui. Iš pradžių telefone tik pypsėjo be paliovos, arba kažkas buvo nukėlęs ragelį ir atrodė, kad visą laiką užimta, arba įsijungdavo atsakiklis, siūlantis palikti pranešimą. Kovą miestą uždarė dėl kovidu, o aš sėdėjau jau minėtame butelyje rūsyje, pilname keistų daiktų ir rakandų, apgriuvusiame name su krūva kažkokių nepažįstamų gyventojų.

Truputį jaudinausi, nes daugumai žmonių netikėta, kad namą prižiūrės moteris, bet ūgio esu virš metro aštuoniasdešimties, stipri kaip jautis ir sugebu padaryti bet ką. Tėtis visada sakydavo, kad esu „strālucitor“, kas rumuniškai reiškia „švytin-ti“, – tą sakyti būtų labai tėtiška, tik tiek, kad taip ir yra. Sulaukiu daug vyrų dėmesio – suprantama, visai nepageidaujamo, nes kryptu ne į tą pusę, – bet nesuku sau dėl to galvos. Pasakysiu tik tiek, kad praeityje teko susitvarkyti su krūva kretinų ir jie tikrai to artimiausiu metu nepamirš, taigi, patikėkit, tikrai sugebu susidoroti ir su bet kuriomis užduotimis, kokių gali pasitaikyti šiame prižiūrėtojos darbe. Juk visgi Drakula buvo mano senelis per trylika kartų, na, bent jau taip sakė tėtis. Ne tas bukaprotis holivudinis vampyras Drakula, bet Vladas Drakula II, Valachijos karalius, dar vadintas Vladu Kuolininku, sodinęs ant kuolo saksus ir osmanus. Sugebu surasti visų gedimų priežastį ir juos sutvarkyti. Mintyse moku padalinti penkiaženklis skaičius iš dviženklų, o kartą įsiminiau pirmus keturiasdešimt pi skaitmenų ir vis dar galiu juos išvardyti. (Ką galiu pasakyti: man patinka skaičiai.) Nemanau, kad „Fernsbio herbe“ dirbsiu visą gyvenimą, bet šiuo metu kaip nors ištersiu. Juk tėtis jau nebegali manimi nusivilti.

Kai pradėjau čia dirbti, į pensiją išėjusio prižiūrėtojo jau nebebuvo. Matyt, ne visų namų savininkai išmeta visus prižiūrėtojų daiktus jiems išvykus, nes šitame bute buvo pilna jo šlamšto – ir, patikėkit, jis buvo tikras kaupikas. Beveik neliko kur apsisukti, taigi, pirmas dalykas, ką padariau, – viską perkračiau ir sukroviau į dvi krūvas – vieną į „eBay“, kitą – į konteinerį. Dauguma daiktų buvo šiukšlės, bet kai kurie verti visai nemažai, buvo ir keli, kuriuos, kaip vyliausi, galima bus gerai parduoti. Ar minėjau, kad man reikia pinigų?

Kad daugmaž suprastumėt, ką ten radau, sumečiau sąrašą: šešios 45apm Elvio plokštelės, surištos purvina juostele, stiklinės maldai sudėtos rankos, stiklainis senų metro žetonų, akso-minė drobė su Vezuvijum, maro gydytojo kaukė su ilgu lenktu snapu, akordeoninis popierių prikimštas segtuvas, žydras drugelis, prismeigtas dėžutėje, lornetas su netikrais brangakmeniais, pluoštas senų graikiškų banknotų. Tačiau nuostabiausia čia buvo pilna pelenų alavinė urna, ant kurios buvo išgraviruota „Vilburas P. Vortingtonas III, A†A“. Kaip supratau, Vilburas buvo šuo, nors lygiai taip pat galėjo būti ir naminis pitonas ar vombatas. Tačiau, kad ir kiek ieškojau, apie senąjį prižiūrėtoją neradau nieko, net jo pavardės. Todėl sau mintyse jį irgi pavadinau Vilburu. Įsivaizduoju jį kaip senuką, tokį su nepasitenkiniu nuolat krenkščiantį, nesiskutusį, kriuksintį ir mąsliai atkišusį drėgnas lūpas, kai apžiūri kokias sulūžusias žaliuzes. Namo prižiūrėtojas Vilburas P. Vortingtonas III, „Fernsbio herbas“.

O galiausiai spintoje aptikau lobį, ir šitas radinys man buvo kur kas labiau prie širdies: visos lentynos nuo viršaus iki apačios buvo nustatytos pusiau nugertais buteliais – įvairiausių stiprių gėrimų ir sirupų kokteiliams.

Sudomino ir tas segtuvas. Jame sudėta krūva visokių popierių. Tai tikrai nebuvo to prižiūrėtojo užrašai, greičiau dokumentai, kuriuos jis iš kažkur susirankiojo. Kai kurie buvo seni, išspausdinti mašinėle, kai kurie – kompiuteriu, keli rašyti ranka. Dauguma atrodė kaip pasakojimai pirmuoju asmeniu, sunkiai suprantami tekstai be pradžios ir pabaigos, be siužeto ir nepasirašyti – atsitiktinės gyvenimo nuotrupos ir skiautės. Daugeiui jų trūko puslapių, pasakojimai prasidėjo ir baigėsi vidury sakinio. Buvo ten ir keletas ilgų laiškų, ir neįskaitomų teisinių dokumentų. Kaip supratau, visa tai jau priklausė man, ir net

darėsi bloga, pagalvojus, kad visas šitas svetimas šlamštas yra vienintelis mano turtas vietoj to, ką turėjau ir ką išmetė tėčio namo savininkas.

Tačiau tame šiukšlyne buvo ir storas sąsiuvinis, padėtas atskirai nuo visko ant medinio rašomojo stalo su apsilupusiu viršumi, ant kurio gulėjo apkramtytas „Bic“ tušinukas. Sakydama „apkramtytas“ turiu omeny pusiau suvalgytą, mat paslaptin-gasis žmogus, kurio pareigas perėmiau, nugrauzė maždaug tris centimetrus. Rašomasis stalas šitame bute turbūt yra vienintelis tvarkingas kampas. Tas sąsiuvinis mane labai sudomino. Ant jo viršelio buvo pavadinimas, išrašytas gotikiniu šriftu: „Fernsbio biblija“. Prie pirmojo puslapio senasis prižiūrėtojas buvo pr-segęs raštelį naujajam – taigi man, – kur buvo paaiškinta, kad jis esąs psichologas mėgėjas ir akylas žmonių prigimties ir būdo stebėtojas, o čia yra jo tiriamojo darbo užrašai apie namo gyventojus. Ir jie buvo išsamūs. Perverčiau juos, priblokšta nuodugnumo ir apimties. O tada pamačiau, kad sąsiuvinio gale jis pridėjęs daug tuščių lapų su antrašte „Užrašai ir pastabos“. Ir prirašęs puslapio apačioje: „(Naujajam prižiūrėtojui užpildyti.)“

Pažvelgiau į tuos tuščius lapus ir pagalvojau sau, kad tam ankstesniajam prižiūrėtojui buvo visai pasimaišę, nes manė, kad jį pakeitusiam žmogui – ar šiaip jau bet kam – kiltų noras juos pildyti. Tada dar nenumaniau, kokį magišką poveikį man padarys tas apgraužtas tušinukas ir tušti lapai.

Vėl ėmiau skaityti prižiūrėtojo užrašus. Jis buvo labai produktyvus, prirašė begalę puslapių apie šito namo gyventojus ir dar fanatiškai dailiu braižu – su kandžiais komentarais apie jų biografijos faktus, keistybės ir silpnybes, ką ir kaip reikėtų stebėti, ir, kas itin svarbu, išsamiai aprašė, kas ir kaip linkęs duoti arbatpinigių. Ten buvo pilna trumpų pasakojimų ir juokingų

istorijų, nukrypimų nuo temos ir mįslių, smulkių faktų, pompastikos ir sąmojingų pastabų. Visus jis buvo kaip nors praminęs. Tos pravardės ir juokingos, ir kartu mįslingos. „Ji yra Žieduotoji Valdovė“, – parašė jis apie 2D buto gyventoją. „Nupirkčiau papuošalus, drabužius ir žiedus.“* Arba apie 6C gyventoją: „Tai – La Cocinera, puolusių angelų dešinioji ranka virtuvėje.“ 5C: „Jis yra Eurovizijus, žmogus, kuris nenori būti tu, kas yra.“ Arba apie 3A: „Jis – Vurlis, kurio ašaros virsta natomis.“ Daug tų jo pravardžių ir pastabų buvo kaip šios – mįslės. Turbūt tas Vilburas buvo tikras prokrastinautas, rašinėjo į šitą sąsiuvinį, užuot taisęs varvančius čiaupus ar statęs stiklus į išdaužtus langus šitoj šiknos skylėj.

Tie susegti lapai mane tiesiog prikaustė. Jei neminėsim to keistumo, naujokui prižiūrėtojui jie grynas auksas. Stengiausi įsiminti kiekvieną gyventoją, jo pravardę ir buto numerį. Tai mano pagrindinė literatūra. Kad ir kaip juokinga, nežinau, ką daryčiau be „Fernsbio biblijos“. Name visiškas jovalas, ir mano pirmtakas atsiprašė dėl to, paaiškinęs, kad niekur nerandamas savininkas neatsako į prašymus, už nieką nemoka, net neatsiliepia telefonu, bjaurybė – dingęs kaip į vandenį. „Jums bus pikta ir liūdna, – parašė jis, – bet paskui suvoksit: esat paliktas likimo valiai.“

Ant galinio biblijos viršelio lipnia juostele buvo priklijavęs raktą su priedašu: „Pažiūrėkit, kas ten.“

Pamaniau, jog tai visraktis į butus, bet patikrinus paaiškėjo, kad ne. Jis tokios keistos formos, kad net netiko daugeliui spynų, į kurias bandžiau įkišti. Mane tai užkabino, taigi, kai tik

---

* Citata iš Williamo Shakespeare'o komedijos „Užsispyrėlės sutramdymas“, II veiksmas, I scena. Iš anglų k. vertė Tautvyda Marcinkevičiūtė.

galėjau, pradėjau sistemiškai tikrinti visą pastatą, bandydama juo atrakinti kiekvieną spyną, bet visai nesėkmingai. Jau ruošiausi mesti šitą reikalą, bet tada šešto aukšto koridoriaus gale aptikau siaurus laiptus į stogą. Jų viršuje buvo durys su kabančia spyna – ir, tik pamanykit, raktas jai iškart pritiko! Atidariau duris, išėjau pro jas ir apsidairiau.

Buvau priblokšta. Velniai griebtų, tas stogas buvo kaip rojus, jei nekrepsim dėmesio į vorus, balandžių šūdus ir atsiklijavusį vėjo kilnojamą ruberoidą. Plotas didžiulis, o panorama stulbinanti. Daugiabučiai iš visų „Fernsbio herbo“ pusių buvo neseniai nugriauti ir namas stovėjo vienišas vidury griuvėsių – aplink iš koto verčiantys vaizdai, visa Bauerio gatvė iki pat Bruklino tilto, Viljamsbergo tilto ir Midtauno dangoraižių. Buvo vakaras, miestas nutviekstas rausva šviesa, danguje vienišas lėktuvas brėžė ryškiai oranžinį brūkšnį. Išsitraukiau iš kišenės telefoną – penkios padalos. Apsidairiau ir pamaniau, *va čia tai bent!* Galėjau nuo stogo paskambinti tėčiui, gal pagaliau pavyktų prisiskambinti į Šliaukų rezidenciją, jei anksčiau nepavykdavo vien dėl blogo ryšio. Ant stogo būti, aišku, draudžiama, bet juk namo savininkas tikrai nesitrenks į kovidą sukauptą miestą patikrinti savo nekilnojamojo turto. Karantinui jau užsitęsęs kone dvi savaites, šitas stogas buvo vienintelė likusi daugmaž saugi vieta, kur galima pakvėpuoti šviežiu oru ir pabūti saulėje. Kada nors vystytojai pastatys čia hipsteriškus stiklo bokštus ir palaidos „Fernsbio herbą“ po amžinu šešėliu. Tačiau kodėl iki tol jis neturėtų būti mano? Akivaizdu, kad mielas ponas Vilburas P. Vortingtonas III irgi taip manė, be to, dirbo čia dar iki karantino.

Nužvelgusi stogą, iškart pamačiau vidury stovintį didelį kauburio formos daiktą, uždengtą plastikine plėve. Nuėmusi ją,

išvydau seną blunkančią, pelių apgraužtą sofą, aptrauktą purvinu raudonu aksomu, ant kurios aiškiai mėgo sėdėti tas prižiūrėtojas. Sėsdama patikrinti, ar patogi, pagalvojau: *Telaimina tave Dievas, Vilburai P. Vortingtonai trečiasis!*

Ijunkau ateiti ant stogo kiekvieną vakarą temstant su termosu „Margaritų“ ar kokio nors kito egzotiško kokteilio, nuvogto iš manosios spalvotosios gėrimų spintos, išsitiesdavau ant savo sofos ir žiūrėdavau, kaip saulė leidžiasi į Žemutinį Manhataną, vis bandydama prisiskambinti tėčiui. Vis nepavykdavo, bet bent jau signalas būdavo geras.

Toks vienatvės rojus ilgai netruko. Prieš kelias dienas, šią paskutinę kovo savaitę, kovidui svilinant miestą, vienas iš namo gyventojų nupjovė nuo durų spyną ir pasistatė ant stogo plastikinį lauko krėslą su staliuku ir pelargonija vazone. Rimtai susinervinau. Dėdulė Vilburas savo šiukšlyne turėjo ir visą krūvą spynų, taigi paėmiau didžiulę tvirtą chromuoto plieno, tokią, kuria ir briedžiui kaukolę pramuštum, ir užkabinau ant tų durų. Garantuotai nenujauinama, galvą dedu. Tačiau turbūt kažkas norėjo laisvės ne mažiau už mane, nes atsinešė laužtuvą ir nuplėšė sklendę su visa spyna taip, kad net durys įškilo. Po šito jų jau nebebuvo galima užrakinti. O pamėginkit per kovidą nusipirkti naujas duris.

Esu beveik tikra, kad žinau, kieno tai darbas. Išėjusi ant stogo, kai jau aptikau išlaužtas duris, radau ir kaltininę, susisukusią ant krėslų-kiaušinio, aptraukto dirbtiniu kailiu, veipinančią ir skaitančią knygą. Turbūt buvo žiauriai nelengva atvilkti tą krėslą ant stogo. Pamačiau, kad tai mergina iš 5B, ta, kurią Vilburas savo biblijoje praminė Helou Kite, nes ji vilkėjo megztniais ir džemperiais su šituo pieštiniu personažu. Ji šaltai mane nužvelgė, tarsi ragindama užsipulti dėl tų išlaužtų durų. Bet

nieko nepasakiau. O ką reikėjo sakyti? Be to, dėl šio poelgio ji nusipelnė šiokios tokios pagarbos. Priminė mane pačią. Ir šiaip jau nebuvo būtina šnekėtis – atrodė, kad jai norėjosi mane ignoruoti ne mažiau nei man ją. Taigi, palikau ją ramybėje ir laikiausi nuo jos toliau.

Tačiau po šito stogą atrado ir kiti gyventojai, kasdien vis po kelis naujus. Susitempė tais siaurais laiptais savo bjauriausias kėdes ar krėslus ir susėdavo ant jų saulei leidžiantis, visi laikėsi „socialinio atstumo“, šita frazė dabar visų lūpose. Nebandžiau jų drausminti. Pakabinau skelbimą, kad tai nelegalu (faktiškai taip ir buvo!), kad čia būti niekam negalima, kad kas nors gali užkliūti ir persiversti per žemą parapetą. Bet į karantiną jau buvome, kaip atrodė, uždaryti visą amžinybę, ir žmonėms neuždrausi pakvėpuoti šviežiu oru ir pasigrožėti vaizdu. Nebuvo kaip jiems priekaištauti. Name tamsu, šalta ir traukia skersvėjai; koridoriuose tvyro keisti kvapai; daugybė langų įskilę ar išdužę. Be to, stogo dydžio vis dar pakanka – visi stengiasi nesiliesti, garsiai nekalbėti, net nosies nepučia, laikomės dviejų metrų atstumo. Gaila, kad mieste neįmanoma gauti dezinfekcinio skysčio, antraip pastatyčiau prie durų jo visą baką. Nors kasdien nupurškiu balikliu durų rankenas. Dėl savęs nesibaiminu – man tik trisdešimt, esu pakankamai jauna, kad, kaip sako, virusas prie manęs nekibtų, jei neminėsim astmos.

Bet vis vien ilgėjausi tos savo asmeniškios valdos.

O kovidas Niujorką puolė žiauriai. Kovo devintą meras pranešė, kad mieste nustatyta šešiolika atvejų; kovo tryliktą, kaip jau minėjau, Nacionalinė gvardija jau buvo apsupusi Niu Rošelį; o kovo dvidešimtą Niujorkas buvo uždarytas, kaip tik laiku, kad visi galėtų žiūrėti visas „Tigrų karaliaus“ serijas vieną po kitos. Po savaitės atvejų skaičius viršijo dvidešimt septynis

tūkstančius, kasdien mirdavo šimtai, susirgimų sparčiai daugėjo. Nagrinėjau tą statistiką, o tada turbūt lemtingai pradėjau rašyti skaičius į tuščius puslapius Vilburo sąsiuvinio, vadinamosios Fernsbio biblijos, gale.

Savaime suprantama, visi, kurie tik galėjo, jau buvo išvykę iš Niujorko. Turtingi ir turintys gerus darbus pabėgo kaip žiurkės iš skęstančio laivo, cypdami išsilakstę po Hamptonsą, Konektikutą, Berkšyrą, Keip Kodą, Meiną – svarbiausia, kad tik nebūtų Niukovide. O mes buvome pamestinukai. Mano, kaip namo prižiūrėtojos, darbas – bent jau aš taip manau – užtikrinti, kad kovidas neįsisuktų čia ir neišžudytų „Fernsbio herbo“ gyventojų. (Tik tų, kurių nuomos mokestis įšaldytas valstybės, cha cha, jų durų rankenų nepurkšk – taip man neabejotinai pasakytų namo šeimininkas.) Išsiuntinėjau visiems perspėjimus su taisyklėmis: jokių svetimų žmonių name, bendrose erdvėse visi laikomės dviejų metrų atstumo, būriuotis laiptinėje draudžiama. Ir taip toliau, ir panašiai. Taip, kaip būtų padaręs tėtis. Nurodymų dėl kaukių valdžia dar nebuvo pateikusi, mat tų kaukių kol kas nepakako net medicinos personalui. Buvome visam šiam laikotarpiui įstrigę šitame name – karantinuojami.

Taigi, gyventojai, kurie jau buvo aptikę stogą, ateidavo čia pabūti kas vakarą. Iš pradžių susirinkdavome šešiese. Susiradau juos visus „Fernsbio biblijoje“. Actė iš 2B, Eurovizijus iš 5C, Žieduotoji Valdovė iš 2D, Psichologė iš 6D, Florida iš 3C ir Helou Kitė iš 5B. Prieš porą dienų niujorkiečiai buvo pradėję septintą vakaro, maždaug saulėlydžio metu, ploti ir šūksniais sveikinti gydytojus ir kitus, darbe tiesiogiai susiduriančius su kovidu. Buvo gera ką nors daryti ir pajvairinti kasdienybę. Todėl gyventojai suskato rinktis ant stogo visai prieš septintą, o kai ją išmušdavo, visi plojome ir šūkavome nuo mūsų stogo

su kitais miesto gyventojais, barškinome puodais ir švilpėme. Tokia būdavo vakaro pradžia. Atnešiau čia Vilburo šiukšlyne surastą apdužusį žibintą su žvake. Kiti irgi sutempė žibintų ir žvakidžių su stiklais nuo vėjo – to pakako nedidelei apšviestai zonai susikurti. Eurovizijus atvilko antikvarinę žalvarinę žibalinę lempą su išpieštu stiklu.

Iš pradžių niekas nešnekėjo ir man tai puikiai tiko. Kadangi buvau mačiusi, kaip su tėčiu elgėsi žmonės, su kuriais jis gyveno ir kuriems padėjo metų metus, tikrai *nesinorėjo* su gyventojais susipažinti artimiau. Nė nebūčiau su jais čia sėdėjusi, tik tiek, kad tai iš pradžių buvo *mano* erdvė. Prižiūrėtoja, mananti, kad savo name gali susirasti draugų, tiesiog prašosi bėdos. Net tokioje skylėje kaip šita visi laiko save pranašesniais už prižiūrėtoją. Taigi, mano moto yra „Laikykis atstumo“. Ir buvo akivaizdu, kad ir jie nenori su manim bendrauti. Puiku.

Kadangi buvau naujokė, visi ant to stogo buvo man nepažįstami. Laiką jie leido naršydami telefonuose, maukdami alų ar vyną, skaitydami knygas, rūkydami žolę arba ką nors veikdami kompiuteriu. Helou Kitė sėdėjo nususukusi nuo vėjo savo krėsle, kone be perstojo veipindama. Kartą užuodžiau jos veipo garus – kažkokį šleikščiau saldų arbūzinį kvapą. Ji čiulpė tą daiktą nuolat, tarsi juo kvėpuotų. Stebėtina, kad ji dar nenumirusi.

Prisiklausius pasakojimų apie Italiją ir prijungtus prie plaučių ventiliatorių žmones, net jei dažniausiai senus, norėjosi išlupti tą daiktą jai iš rankų. Bet turbūt visi turime teisę į savo ydas, o be to, kas gi klausytų prižiūrėtojos? Eurovizijus dar atšinešdavo tokią mažutę „Bose“ bliutufinę kolonėlę, pasidėdavo šalia savęs ir negarsiai paleisdavo europopsą. Kaip supratau, niekas iš mūsų namo niekur neidavo, net nusipirkti maisto ar tualetinio popieriaus. Gyvenome visišku karantino režimu.

O šiaip, kadangi namas stovi visai šalia Žemutinio Manhatano Presbiterijonų ligoninės, Bouverio gatvėje be perstojo kaukė greitosios, joms artėjant sirenos vis garsėdavo, o toldamos nutildavo priešmirtine aimana. Pasirodė ir tie nežymėti sunkvežimiai-šaldytuvai. Netrukus sužinojome, kad jie veža kovidu aukų kūnus – dardėjo gatvėmis kaip senoviniai maro vežimai, dieną naktį, gerokai per dažnai sustodami pasiimti į marškas įvyniotų krovinių.

Antradienis, kovo trisdešimt pirmoji – šiandien, – man buvo tarsi posūkio taškas, nes kaip tik tą dieną pradėjau rašyti į sąsiuvinį. Iš pradžių planavau užfiksuoti tik skaičius ir statistiką, bet, galima sakyti, tai išsprūdo man iš rankų ir peraugo į didesnę projektą. Šios dienos skaičiai buvo tarsi lūžis: *The New York Times* pranešė, kad miestas peržengė tūkstančio mirčių nuo kovidu ribą. Buvo užfiksuoti 43 139 ligos atvejai mieste ir 75 795 valstijoje. Iš penkių rajonų kovidus labiausiai siaubė Kvinsą ir Brukliną, atitinkamai 13 869 ir 11 160 atvejų; Bronkse buvo 7 814, Manhatane – 6 539, Staten Ailande – 2 354. Rašant tuos skaičius kažkaip atrodė, kad juos prisijaukinu, kad jie pasidaro ne tokie šurpūs.

Popiet lijo. Užlipau ant stogo kaip visada, maždaug penkiolika minučių prieš saulėlydį. Vakarą šviesoje aplytoje gatvėje driekėsi ilgi šešėliai. Tarpuose tarp sirenų miestas buvo tuščias ir tylus. Buvo keista ir kažkaip netikėtai ramu. Nei automobilių, nei pypsėjimo, nei šaligatviais namo plūstančių pėsčiųjų, nei lėktuvų danguje. Oras buvo lietaus išvalytas, kupinas tamsaus grožio ir magiškos galios. Automobiliams nedūmijant kvepėjo šviežumu, tas kvapas man priminė trumpą laimingą gyvenimą Vermonte iki... na, žodžiu. Leidžiantis sutemoms, nuolatiniai vėl susirinko ant stogo. Išmušus septintai, išgirdę pirmuosius

ūbavimus ir skambesį iš aplinkinių namų, atsistojome nuo kėdžių ir krėslų ir kaip visada švilpėme, plojome ir šūkavome – visi, išskyrus 2B buto gyventoją. Ji liko sėdėti, bandydama priversti veikti savo telefoną. Vilburas buvo mane perspėjęs dėl jos: tokia princesė, kuri kviečiasi, kad jis pakeistų lempuotę, bet, kaip ir dera princesei, bent jau visai negaili arbatpinigių. „Ji gryniausia Niujorke subrandinta rūgštelė, – parašė jis ir pridėjo vieną iš tų savo mįslių: – Rūgščiausias actas užgimsta iš geriausio vyno.“* Kad ir ką tai reikštų. Kiek supratau, jai buvo virš keturiasdešimties – apsirengusi vien juodai, su juodais trumparankoviais marškinėliais ir pablukusiais aptemptais džinsais. Vienintelės spalvos jos aprangoje – dažai, užtiškę ant gerokai apnešiotų „Doc Martens“ batų. Vadinasi, ji turbūt dailininkė.

Moteriškė iš 3C, sąsiuvinyje vadinama Florida, šuktelėjo Actei:

– Tai gal prisijungsi? – O iš jos tono iškart pasidarė aišku, kad tarp jų būta visko.

Florida – buvęs prižiūrėtojas nepaaiškino, kodėl ją taip praminė, gal ją visi taip vadina, – buvo stambi moteriškė didele krūtine, kuri kažkaip skleidė nerimo bangas, maždaug penkiasdešimties, su tobula šukuosena it ką tik iš kirpyklos ir blizgančia palaidine, apsigobusi žaižaruojančiu auksiniu šaliu. Biblijoje parašyta, kad ji liežuvautoja, ir sąmojingai pridurta: „Paskalos – tai žmonių padermės mylėtojų šnekos apie tą pačią žmonių padermę.“**

Actė šaltai dėbtelėjo į Floridą.

* Citata iš anglų rašytojo Johno Lylly (1554–1606) knygos „Sąmojo anatomija“.

** Cituojama amerikiečių poetė Phyllis McGinley (1905–1978).

– Ne.

– Kaip suprast – ne?

– Man nusibodo beprasmiškai šūkauti į visatą, jei ką.

– Mes palaikome žmones, kurie dirba rizikuodami savo gyvybe.

– Oi, kokia šventoji, – atrėžė Actė. – Ir kaip tas rėkavimas jiems padės?

Florida spoksojo į Actę.

– Logikos čia neieškok. *Esto es una mierda*, ir mes stengiamės juos palaikyti.

– Tai manai, kad puodo daužymas turės kokią nors reikšmę?

Florida stipriau susisupo į savo auksinį šalį, piktai suspaudė lūpas ir vėl atsisėdo.

– Kai visa tai pasibaigs, – po kurio laiko tarė Žieduotoji Valdovė, – bus kaip Rugsėjo vienuoliktoji. Niekas apie tai nekalbės. Kaip būna, kai kas nors nusižudo – apie juos niekada nekalbama.

– Žmonės nekalba apie Rugsėjo vienuoliktają, – pasakė Psichologė, – nes Niujorkas dėl to gavo didžiulę potrauminio streso sindromo dozę. Vis dar turiu pacientų su PTSS dėl Rugsėjo vienuoliktosios. Po dvidešimties metų.

– Ką čia šnekat, žmonės nekalba apie Rugsėjo vienuoliktają? – pasakė Helou Kitė. – Jie *nenustoja* apie tai šnekėję. Galima pamanyti, kad ten buvo pusė Niujorko, bėgo nuo mirties, duso nuo dūmų ir dulkių. Tas pats bus ir dėl šito. *Norėčiau smulkiai papasakoti, kaip aš išlikau per Didžiąją Du Tūkstančiai Dvidešimtųjų Pandemiją*. Žmonės neužsičiaups.

– Vaje, vaje, – tarė Actė. – Ar išvis buvai gimusi per tą Rugsėjo vienuoliktają?

Helou Kitė patraukė savo veipą, nekreipdama į ją dėmesio.

– Tik pagalvokit, kiek PTSS sukels šita pandemija, – pasakė Eurovizijus. – O Dieve, mes amžinai tą analizuosime. – Jis pakikeno ir atsisuko į Psichologę. – Tai jums pasisekė!

Ji atsakė jam piktu žvilgsniu.

– Šiais laikais visiems PTSS, – tęsė Eurovizijus. – Man PTSS dėl to, kad buvo atšaukta 2020-ųjų „Eurovizija“. Nedalyvausiu pirmą kartą nuo 2005-ųjų. – Jis susigriebė už krūtinės ir nutaisė skausmingą miną.

– Kas ta „Eurovizija“? – paklausė Florida.

– „Eurovizijos“ dainų konkursas, brangute. Dainininkai iš viso pasaulio išrenkami rungtis su nauja daina, vienas atlikėjas ar grupė iš vienos šalies. Laimėtojas išrenkamas balsuojant. Per televiziją jį žiūri šeši šimtai milijonų. Tai pasaulio muzikos čempionatas. Šiais metais turėjo vykti Roterdame, bet praeitą savaitę jį atšaukė. Turėjau lėktuvo bilietus, viešbutį, viską. Tai dabar, – jis manieringai pasivėdavo, – padėkit, daktare, man PTSS.

– PTSS – netinkama tema juokams, – atsakė Psichologė. – Kaip ir Rugsėjo vienuoliktoji.

– Rugsėjo vienuoliktoji vis dar mummyse, – pridūrė tokia moteris virš trisdešimties. Atpažinau ją iš biblijos kaip Merengero Dukterį iš 3B. – Dar šviežia. Tai palietė mus visus, įskaitant ir mano šeimą. Net Santo Dominge.

– Ko nors netekot per Rugsėjo vienuoliktaşą? – provokuojamai paklausė Žieduotoji Valdovė.

– Tam tikra prasme taip.

– Kokia prasme?

Ji giliai atsiduso.

– *Mi papá* buvo toks rimtas merengeras, kas, jei nežinote, reiškia, kad pragyvenimui jis užsidirbo grodamas merengę. Dažnai pasirodydavo *El Show del Mediodía*, „Vidurdienio šou“. Jei Dominikos Respublikoje ir yra kokia laida, kurią žiūri visi, tai šita. Tiesą sakant, ją rodo iki šiol.

Jai pradėjus kalbėti, supratau, kad ji ruošiasi pasakoti kažkokią istoriją, ir toptelėjo viena mintis. Nuo to laiko, kai man sukako dvidešimt, pradėjau įrašinėti, ką kalba aplinkiniai, ypač vyrai, kurie kabinėjasi prie manęs baruose. Tiesiog padedu telefoną ant baro ar stalo arba laikau kišenėje, arba, važiuodama metro, apsimetu naršanti telefone, tuo pačiu metu įrašydama, ką peza koks nors kretinas. Nepatikėtumėt, ko prisirankiojau per tuos metus – būsimoms kartoms įrašiau daugybę įspūdingų idiotizmo ir chamizmo valandų. Kartais pasigailiu, kad nemonetizuoju to per „YouTube“ ar kur nors panašiai. Tačiau ten yra ne tik blogybės. Esu įrašius ir kitokių dalykų – sielvarto, smagių istorijų, gražių žodžių, išpažinčių, svajonių, košmarų, prisiminimų, net nusikaltimų. Neįsivaizduojate, kokių dalykų nepažįstami žmonės gali pripasakoti vėlai vakare metro traukinyje... *Vieną kartą buvo taip blogai, šuns šūdą rūkiau, kad apsvaigčiau... Pašnipinėjau, kaip mano seneliai užsiima seksu, nepatikėtumėt, ką jie išdarinėjo... Laimėjau šimto dolerių lažybas, kad nudirsiu, išvirsiu ir suvalgysiu brolio smiltpelę.*

Tėtis kolekcionavo žmones savo žavesiu. Aš juos kolekcionavau slapčia, jiems nežinant.

Žodžiu, pradėjau įrašinėti. Bet mano sofa buvo per toli Merengero Dukters, todėl atsistoju ir, nudavusi, kad labai susidomėjau, nusitempiau tą nelemtą sofą per tuos dviejų metrų tarpus tarp gyventojų sėdėjimo vietų, kvailai išsišiepusi

ir murmeldama kažką apie tai, kad nenoriu praleisti nė vieno žodžio. Patogiai įsitaisiau, išsitraukiau iš kišenės telefoną, apsimisdama, kad turiu kažką pažiūrėti, ir paspaudžiau „įrašyti“. Tada atsainiai padėjau jį ant sofos, pasukau jį į Merengero Dukterį ir išsitiesiau pakėlusi kojas su „Margarita“ rankoje.

Ką darysiu su tuo įrašu? Spausdama „įrašyti“ to dar nežinojau, bet vėliau, sugrįžusi į savo butą, ant stalo pamačiau tą storąjį Vilburo sąsiuvinį su krūva tuščių man paliktų lapų. Gerai, pagalvoju, tai ir pildyk juos. Kitas dvi savaites įstrigusi šioje sušiktoje pandemijoje turėsiu ką veikti.

Bet šššš: Merengero Duktė jau pasakojo.

– Tais laikais toj laidoj pasirodydavo pačios garsiausios ir smarkiai populiarėjančios merengės grupės. Ir, beje, tada kai kurių dainų tekstai ir pavadinimai būdavo visiškai beprotiški. Perspėju, kad neįsiseistumėt, nes tikrai bus rasistinių reikalų.

Ji pritilo ir kiek nervingai apsidairė, tarsi nežinodama, ką toliau sakyti, bet drauge ir bandydama įvertinti, kas klausosi.

– Buvo tokia daina, kurioje buvo užduodamas klausimas: „*Qué será lo que quiere el negro?*“ Ko nori juodaodis? Devintajame praeito amžiaus dešimtmetyje šita daina buvo baisiai populiari, ją dažnai grojo per *El Show del Mediodía*, kurią vaikystėj žiūrėdavau. Man neleisdavo eiti į studiją, nes tėtis nenorėdavo, kad ten būčiau, o kai jis dirbo, negalėjo manęs prižiūrėti. Nepamirškite, jis mane augino vienas. Turėjo kontroliuoti, ką veikiu, ir nenorėjo, kad klausyčiausi tokių dalykų.

Tėtis buvo susibendravęs su laidos šokėjomis ir ten susipažino su viena tokia moterim. Nežinau, kas tarp jų vyko. Jie sakydavo, kad yra „muy amigos y muy gueridos“. Nežinau ir neklausiau. Bet jie išliko draugai ilgus metus. Ji visada būdavo man gera. Ne motiniška, kaip kokia sugrįžusi prarastoji mama,

visai ne, bet tikrai paaiškino, ką daryti, kai pradėjau kraujuoti tą vasarą, būdama vienuolikos. Nė neišsivaizduoju, ką tuo atveju būtų daręs tėvas. Ji dingo iš mūsų gyvenimo, kai buvau dar vaikas, bet man išliko tik malonūs prisiminimai.

Ne per seniausiai netyčia su ja susidūriau, kelios savaitės prieš šitą karantiną. Nutiko keisčiausias dalykas. Buvau savo mėgstamiausioje kirpykloje tiesinti plaukų, na, žinot, kaip tai daroma. Yra toks nuolat kartojamas bajeris, kad dominikietės kirpėjos net ir rojū viena ranka suka plaukus ant šepečio, o kita pučia nežinia kokių laipsnių karštį tiesiai ant plaukų, kad jie būtų kuo tiesesni.

Taigi. Anksčiau tiesindavausi kiekvieną savaitę, bet tada supratau, kad šita nesąmonė baisiai gadina plaukus, todėl nustojau.

Žodžiu, sutinku ją toje kirpykloje ir paklausiu, kaip jai visą tą laiką sekėsi. Iš pradžių ji neatrodo patenkinta, kad susidūrė su manim, kad susidūrė su bet koku pažįstamu žmogum. Bet tada ėmė pasakoti tą beprotišką istoriją, viskas skamba neįtikėtina, bet yra tiesa. Istorija prasideda rugsėjo vienuoliktą. Visi sako: „O varge, ar vėl reikia prie to grįžti?“ Nepakeliama, ar ne? Bet gal tame esama kažko, kas gali būt pamokoma tokiu laiku kaip šis, sėdint čia ant stogo. Pavadinau šitą istoriją Dviguba tragedija.

Tik dar pridursiu, kad, kai jos pasakojimas atkreipia kirpykloje visų dėmesį, išsijungia visi fenai. Juk plaukus tiesinti galima ir suktukais. Galima ir dažus tepti. Ir kirpti. Bet jei kas nors imasi pasakoti istoriją, kuri užkabina visus, nieks feno nejungs. Patikėkit.

Beje, verta paminėti, kad Evai septyniasdešimt, o atrodo kaip penkiasdešimties. Jos natūralūs žili plaukai buvo šviežiai išpūsti fenu, bet buvo likę pakankamai juodų, kad suprastum, jog kadaise plaukai buvo neįtikėtina tamsūs. Dabar jos žilumas

toks taurus. Be to, jos kelios vietos, sakykim, kiek padidintos. Ir jai tai tinka. Septyniasdešimtmetės su tokiais papais ir užpakaliu atrodo puikiai. Gal taip kada nors atrodys JLo. Galim tik numanyti. Svarbiausia tas, kad sulaukusi septyniasdešimties ji atrodė super.

Ji papasakojo, kad, būdama jau virš keturiasdešimties, kai nustojo dalyvauti *El Show del Mediodía* ir mes praradome ryšį, ji įsimylėjo jaunesnį žmogų. Padarė tą beprotišką dalyką – paliko vyrą, su kuriuo niekaip nesugebėjo susilaukti vaiko. Taigi, įsimylėjo tą dominikietį, kuris, kad ir kaip keista, grojo merengę. Jis buvo būgnininkas, taigi grojo po truputį viskuo – klavesais, bongais, marakomis, trikampių, žvangučiais ir, taip, tokiu perujietišku perkusijos instrumentu, padarytu iš džiovintų ožkų kanopų. Bet jis grojo smagią merengę su užtaisu, truputį senamadišką kaip Juanas Luisas Guerra (iki tol, kol atsivertė į tikėjimą), Victoras Victoras, Maridalia Hernandez ir Chichi Peralta.

Eva pasakė, kad jai vožtelėjo tas beprotiškas akstinas pagaliau paklausti savo širdies ir nesukti galvos. Jai neberūpėjo tai, dėl ko daugybė žmonių Lotynų Amerikoje ir *la isla* nedaro to, ką nori, – iš esmės tai „El qué dirán?“, „Ką sakys kaimynai?“ Eva sau pasakė: „Eina šikt. Man tas pats. Aš myliu šitą žmogų. Jis groja grupėje. Metu savo vyrą.“

Turbūt todėl, kad jie įsimylėjo taip smarkiai ir beprotiškai, ji pastojo. Skamba neįtikėtina. Taip, bet kaip Eva ir pasakė visai kirpyklai nė kiek nesigėdydama, seksas buvo nuostabus. Jie mylėjosi be perstojo. O su vyru jie tiesiog nesibarškino, tik tiek galiu pasakyti. Tiesiog ne, nustojo. Bet šitam bičiui, kaip suprantu, buvo apie trisdešimt, vyras pačiame stiprume. O dievuliau. Kaip ji šnekėjo apie seksą! Žodžiu, jis buvo toks geras, kad ji pastojo. Ir tiek.

– Kuo geresnis seksas, tuo greičiau pastoji, – pertraukė ją Florida iš 3C. Na, biblijoje perspėta, kad ji linkusi į paskalas.

– Mokslišškai įrodyta, kad tai melas, – atkirto Acté, atsainiai mostelėjusi. – Močiučių pasakos, paneigtos jau seniausiais.

– Ir kurgi tu tos medicinos mokeisi?

Mandagiai patylėjusi, Merengero Duktė pasakėjo toliau, niekaip į jas nesureagavusi.

– Kartais tai susiję tik su seksu. O kartais – su seksu ir aistra. O šitų dviejų dalykų sąveika šiuo atveju padarė stebuklą. Jai buvo penkiasdešimt, nėščia nuo trisdešimtmečio mylimojo, tada jau sutuoktinio. Žinoma, kad ją laikė išsišokėle. Bet tuo metu ji jau seniai nebesuko galvos dėl „el qué dirán“. Visiškai.

Jis irgi nesuko. Jos naujasis vyras buvo užaugęs itin sunkiomis sąlygomis neturtingame Santo Domingo rajone, vadinamame Vila Mela. Ir vien tai, kad jis tapo muzikantu ir sugebėjo iš to pragyventi, jau neįtikėtina. Jis buvo laimingas. Ir įsimylėjęs šitą nuostabią moterį. Jų santykiai buvo visiškai netradiciniai, bet jiems buvo gerai. Jie iš pat pradžių susitarė nenešti į savo šeimą jokių pašalinių pykčių ir šnekų.

Mes visos kirpykloje negalėjome atsiklausyti Evos. Bravo! Kirpyklos darbuotoja buvo išsiųsta parnešti visoms *café con leche*, nes tas pasakojimas tik prasidėjo ir jau buvo toks nerealus.

Tada Eva sugrįžo prie Rugsėjo vienuoliktosios. Tą dieną ji buvo Volstrite, ėjo į vieną susitikimą ir viską matė. Matė, kaip lėktuvas praskrenda tiesiai jai virš galvos ir įsirežia į pirmąjį pastatą. Jos susitikimas turėjo būti tame pastate. Taip jau nutiko, kad ji buvo viena iš to tūkstančio ar kažkiek nelaimingųjų, – o gal laimingųjų, jei kitaip pažiūrėsi, – kurie buvo kaip tik ten, kai tai nutiko. Ji paklaikusi suklupo ir smarkiai pasitempė čiurną, bet kalė adrenalinas ir ji puolė bėgti su ta išsukta koja.

Galvojo tik apie tai, kaip greičiau parlėkti namo pas vyrą ir dviejų metų sūnų.

Daugiau jai nieko nesinorėjo. Tik dingt iš ten, šokt į metro, vartyt į Vošington Haitlą ir būt su šeima. Taip, ji buvo močiutiško amžiaus. Tačiau ir pagyvenusi moteris, kuri beprotiškai troško pamatyti savo mažą sūnelį ir vėl jį apkabinti. Užusti jo kvapą. Evai pavyko nusigauti į metro, bet vos per plauką. Mažiau nei po valandos Niujorke buvo uždarytas visas metro. Ji grįžo namo, įėjo pro duris ir pamatė jį, savo žavingą vyrą su riešutų rudumo akimis ir tankiomis garbanomis, primenančiomis audringo vandenyno bangas. Jo plaukai buvo tamsiai rudi, bet jų galiukai kiek šviesesni, kaip cinamono spalvos oda.

Jis buvo vardu Aleksimas (vardas sudarytas iš Aleksės ir Tomo, labai dominikietiška, bet prašom be komentarų, aha), pamatęs ją pravirko. Ašaros ritoi jam skruostais kaip kūdikiui. Nes ta netradicinė pora mylėjo vienas kitą taip stipriai, kad tai, jog suaugęs vyras ašaroja, neturėjo reikšmės. Va taip saugiai Aleksimas jautėsi su savo žmona, dvidešimt metų vyresne už jį. Va taip saugiai. Gyvenimas jam buvo nelengvas, augant Vila Meloje. Aha, tokia jau tiesa. Jo namai Dominikos Respublikoj buvo su asla. Ir nieko daugiau ne pridursi, ką?

Tuo metu visos jau gurkšnojo *cafecito*. Eva tęsė, pasakojo, kaip smarkiai ją sukrėtė tai, ką ji pamatė Rugsėjo vienuoliktąją. Taip, kad net miegoti negalėjo.

Daktaras pasakė, kad ji pasitempė sausgysles ir plyšo raumuo, todėl privalėjo kelias savaites gulėti namie pakėlusį tą koją. Ji kraustėsi iš proto. Tapo visiškai priklausoma nuo vyro dėl visko. Jis eidavo apsipirkti. Darė viską ir jai, ir šeimai. Jam vaikščiojimas po parduotuves nekliuvo, net tamponų jai pirkinimas. Ji sakė, kad tokia jau buvo ta jų netradicinė meilė. Jis buvo

stiprus, stabilus dominikietis, kuriam pasisekė susirasti moterį, sakančią: „Man visai tas pats, ką žmonės šneka apie tai, ką darau.“ *Soy una de muchas mujeres as!*

Eva nenumanė, kaip tvarkytis su tomis dar nepatirtomis emocijomis. Nepamirškite, kad tada, 2001-aisiais, žmonės ne labai ką buvo girdėję apie PTSS. Irako karas dar nebuvo prasidėjęs. Kas tas PTSS? Bet jis ją kankino, nors pati to nesuprato. Sakė, kad negalėjo išsivaduoti iš depresijos. Gulėdavo namie žiūrėdama televiziją ir mąstydamą apie tai, kaip negali pajudinti kojos, nes pasitempė ją, kai paklaikusi bėgo nuo baisiausio dalyko, kokį tik regėjo gyvenime. Kaskart pamačiusi tos dienos įvykių vaizdą per televiziją – tada per žinias rodė tik tai, kartojo ir kartojo, – pasijusdavo kaip vėl stovinti toje gatvėje ir pradėdavo drebėti ir verkti.

Aleksimui jau buvo pasidarę neramu, nes dėl jos košmarų nemiegojo visa šeima. Sūneliui persidavė motinos nerimas ir jis irgi nebeužmigdavo. Tas lėktuvas rėžėsi ne tik į tą pastatą, jis rėžėsi ir į jų namus, apvertė aukštyn kojom gyvenimą.

Jie negalėjo išsivaduoti iš užburto traumos rato. Ir galiausiai drauge priėmė sunkų sprendimą – kaip puikiai žinojo, ilgainiui jis pasirodys buvęs pats geriausias – išvykti iš Niujorko atgal į Dominikos Respubliką, atgal į Santo Domingą. Nepaisydami to, kad iš esmės gyvenimas Amerikoje jiems nusisekė, kad jie Niujorke gyveno savo svajonėje, penkių pereinamųjų kambarių bute su dideliais langais, svetaine ir atskiru valgomoju.

– Neįmanoma, – sumurmėjo Florida. Nustebę sumurmėjo ir visi mūsų klausytojų ratelio dalyviai, tik nesupratau, ar iš nuostabos dėl to buto, ar dėl Floridos įsikišimo. Bet ji buvo tik pradėjusi. – Kaip jie galėjo sau leisti tokį butą? Dabar tai kainuotų daugiau nei tris keturis tūkstančius per mėnesį! Net

ir tais laikais neįmanoma! O jei jis dar buvo su įšaldytu nuomos mokesčiu, jie būtų buvę bepročiai *to* atsisakyti.

– Rimtai, – pasakė Eurovizijus. – Tai nepaprasta. Šiais laikais vos galiu sau leisti šitą skylę.

– Leiskit jai pasakoti, – nukirto Actè.

– Taip, – palinksėjo Merengero Duktè. – Su atskiru valgomuoju 172-ojoje gatvėje prie Fort Vošington prospekto. Taigi. Jie ruošėsi visa tai palikti, nes į jų namus atėjo teroras ir ji nesiliovė sapnuoti košmarų.

Drauge jie susidėliojo planą, kad vyras ir sūnus keliaus į Santo Domingą pirmieji, o ji liks susitvarkyti paskutinių darbų. Be to, jai reikėjo erdvės vienai išsisielvartauti ir išgyti, susidoroti su emocijomis negąsdinant sūnelio. Ji turėjo išvykti per mėnesį ar ilgiausiai du. Viskas buvo nuspręsta. Jie ruošėsi persikraustyti į Santo Domingą ir pradėti gyvenimą nuo pradžių. Tam pažinimojo užtektinai žmonių, viskas turėjo klostytis gerai.

Ji pasidomėjo skrydžiais ir paaiškėjo, kad anksčiausias, į kurį galėjo nupirkti bilietus Aleksimui ir sūnui, buvo lapkričio vienuoliktą. Ji pagalvojo: „Tikrai niekad neleisiu savo šeimai skraidyti jokią jokie mėnesio vienuoliktą. Vienuoliktą *está quemá'o*. Prakeikta.“ Tai dienai niekada nebus užsakomi jokie bilietai. Todėl ji nupirko bilietus lapkričio dvyliktai, nuvežė vyrą ir sūnelį į oro uostą ir atsisveikino.

Ji buvo tikras nervų kamuolys, bet žinojo, kad jiems išvykus sugebės susitvarkyti su savo siaubu. Gal parėks į pagalvę tris ar keturis kartus per dieną – to juk negalėjo daryti, kai namuose dvimetis. Ir ar galit įsivaizduoti, jei jos vyras tai pamatytų? Tikrai pagalvotų, kad ji nebesivaldo, bet taip ir *buvo*. Ji buvo traumuota. Vienintelis dalykas, dėl ko galutinai neišprotėjo, buvo meilė ir atsakomybė vyrui ir sūnui.

Taigi, Eva nuvežė juos į oro uostą ir pasuko atgal į Vošington Haitlą. Pasileido savo vyro dainų kompaktą, nes tais laikais žmonės taip darydavo automobilyje, ir jos nuotaika iškart praskaidrėjo. Liūdesį dėl atsisveikinimo oro uoste pakeitė palengvėjimas, kad ji netrukus gyvens naują gyvenimą toli nuo tragedijos. Vairuodama šypsojosi, juokėsi ir spyruokliavo sėdynėje, net truputį įsijaudrino ir sudrėko vien pagalvojusi apie savo vyrą ir kaip jau spėjo jo pasiilgti. Tik pamanykit. Suaugusi moteris, susijaudinusi kaip paauglė. Oi!

Ji taip užsimiršo apimta palaimos, taip pasinėrė į pirmąją laimės akimirką per kelis mėnesius, kad neišgirdo naujienų. Parvažiavusi į Vošington Haitlą, užšlubavo į butą ir pamatė, kad žybsi atsakiklio lemputė (nepamirškite, tai buvo 2001-aisiais). Paleidusi įrašą išgirdo vyro sesers balsą: „Kur jis? Kur jis? Kaip taip galėjo nutikti? Kodėl įsodinai juos į tą lėktuvą?“ Eva nubėgo įjungti televizoriaus ir tada sužinojo, kad lėktuvas, skridęs 587-uoju reisu, sudužo Far Rokavėjyje devyniasdešimt sekundžių nuo pakilimo.

Tas 587-asis reisas Dominikos Respublikoje buvo taip gerai žinomas, kad net buvo sukurta merengė. Ir, taip, jos vyras ją atliko. Tą „El Vuelo Cinco Ochenta y Siete“ grodavo skrendant tuo lėktuvu, tokia populiari ji buvo. Lėktuvas visada išskrisdavo anksti ryte, todėl atvykus į Santo Domingą jau buvo galima išgerti pirmąjį stingdančio šaltumo alų, laukiantį lede. Taip patiekiamas alus vadinamas „aprengtas kaip nuotaka“, nes butelis apledijęs. Atrodo kaip su balta suknia.

Ir, užuot gėręs savo alų *vestida de novia*, jos vyras ir jų sūnelis buvo negyvi. Žuvo iškart, skrisdami 587-uoju reisu 2001-ųjų lapkričio 12-ąją. Nes paprasčiausiai norėjo išvengti skrydžio vienuoliktą dieną. Dabar kirpykloje jau visos tylėjo, išskyrus vieną moterį, kuri kūkčiojo.

Merengero Duktė nužvelgė mus visus ant stogo. Mes irgi priblokšti tylėjome. Net Acté. Paėmiau telefoną, pamaniusi, kad ji baigė pasakojimą. Ir tuo metu labiau už viską norėjosi paskambinti tėčiui.

– Eva tiesiog pasakė: „Taip, toks buvo mano gyvenimas. Išgyvenau dvigubą tragediją.“ – Kalbėdama Merengero Duktė lingavo galva. – Nusivaliau nosį į marškinius ir paklausiau: „Kaip su tuo susitvarkėt?“

„Nesusitvarkiau, – atsakė Eva. – Na, jūs pirmosios, kurioms apie tai papasakojau. Tai nutiko prieš dvidešimt metų, bet aš apie tai nekalbu. Palaidojau, ką galėjau iš vyro ir sūnaus kūnų. Užrakinau savo butą čia, Niujorke. Ir persikėliau į Dominikos Respubliką. Ten niekas nežino, kas aš tokia ar ką patyriau. Ir daugiau tau nieko apie save nepasakosiu, nes nenoriu, kad kada nors bandytum mane susirasti.“ Tą sakydama, Eva pažvelgė į mane, o aš linktelėjau, kad ji suprastų, jog tikrai nieko apie ją neatskleisiu.

Ji provokuojamai pažvelgė į moteris, susibūrusias aplink mus tame grožio salone: „Man tas pats, ką jūs manot. *A mí no me importa el qué dirán*. Man tas pats, ką kiti mano apie mano gyvenimą ar sprendimus, ar kaip aš tvarkausi su savo dvigubomis tragedijomis. „*Y así fue, y así es la vida*, – pridūrė Eva ir pasisuko į savo meistrę. – *Termina mi peinado, por favor*.“ Pabaikit džiovinti.

Meistrei baigus, ta septyniasdešimtmetė moteris paliko jai dvidešimt dolerių arbatpinigių ir išėjo.

Tai va, nežinau. Koks moralas?

Visi ant stogo tylėjo. Merengero Duktė irgi pritilo, tarsi laukdama atsakymo, o tada vėl gūžtelėjo.

– Neigimas. Faktiškai jai padėjo neigimas. Ji viduje save suskaidė iki tokio laipsnio, kad tiesiog pasakė sau: apie tai net

nebegalvosiu. Vėliau sužinojau, kad Eva iš tiesų Dominikos Respublikoje susikūrusi visai naują gyvenimą. Daugiau nebeištekėjo, bet turi daugybę gerbėjų, jie ją lanko ir elgiasi su ja kaip su karaliene. Kas faktiškai reiškia, kad yra pamylėta, kada tik užsigeidžia.

Tai ką daryti mums? Žinot, kai kurie juk išgyvename daugybę tragedijų: žmonės praranda šeimos narius, darbus, namus, karjeras, o kai kurias atvejais ir visą savo šeimą. Daug žmonių gyvena neigdami. Bet kaip tik nuo jų mums ir būna bloga, ir man išties bloga nuo jų. Štai ką manau – truputis neigimo tikrai padeda, bet vien neigimas yra peržengta riba. *Y colorín colorado, este cuento se ha acabado*. Ir iki pasimatymo, istorija baigta.

Merengero Duktė atsisuko į Euroviziją.

– Klausyk, – pasakė, – užleisk merengės. Man reikia iššokti iš savęs šitą dvigubą tragediją. Pagrok „Ojalà Que Llueva Café“. Tegu lyja kava.

– Kas, aš? – netikėtai užkluptas, nustebo Eurovizijus.

– Juk tu atsinešei kolonėles.

– Tai žinoma, žinoma. – Eurovizijus staigiai atsitiesė, narsydamas telefone. – Kaip, ee, rašomas tos dainos pavadinimas? Ispaniškai nelabai moku.

Ji susakė jį paraidžiui. Jis surinko jį ir atsistojo.

– Ponai ir ponios, pristatau jums Juaną Luisą Guerrą su daina „Ojalà Que Llueva Café“!

Niekada nebuvau jos girdėjusi. Melodija buvo švelni ir ilgėsinga, ne ritminga, kaip maniau būsiant. Jai pasibaigus, stoji tylą.

– Man tai nuskambėjo visai ne kaip merengė, – tarė Actė.